

Đề bài

Hình tượng đất nước
đau thương mà anh
dựng trong bài thơ

“Đất nước”

(Nguyễn Đình Thi).

Bài làm

Trong các thi phẩm của thi ca hiện đại Việt Nam, đề tài quê hương đất nước chiếm một số lượng khá lớn. “Đất nước” là một sáng tác tiêu biểu của Nguyễn Đình Thi trong thời kì kháng chiến chống Pháp. Bài thơ mang cảm hứng nhẹ nhàng nhưng đã sáng tạo được một hình tượng đất nước đau thương mà anh dũng.

Nhà thơ Chính Hữu đã có viết:

*“Nhớ đêm ra đi đất trời bốc lửa
Cả đô thành nghi ngút cháy sau lưng
Những chàng trai chưa trắng nợ anh hùng
Hồn mười phương phát phơ cờ đỏ thắm
Rách tả tơi rồi đôi giày vạn dặm
Bụi trường chinh phai bạc áo hào hoa”*

(Ngày về)

Có thể nhận thấy rằng, sự nhạy cảm, tinh tế của một nhà thơ đã khiến cho Nguyễn Đình Thi và nhà thơ Chính Hữu cảm nhận được tâm trạng của những chàng trai Hà Thành năm xưa khi phải rời thành phố thân yêu ra đi, dứt khoát nhưng cũng đầy lưu luyến. Và cũng chính từ tư thế và dáng vẻ đó ẩn đằng sau là một đất nước khổ đau, gian nan, vất vả, nhọc nhằn.

Chi bằng vài nét phác thảo, trong hoài niệm của nhà thơ, mùa thu Hà Nội với những cảnh vật thiên nhiên và con người hiện ra thật cụ thể và sinh động.

*“Sáng chớm lạnh trong lòng Hà Nội
Những phố dài xao xác hơi may
Người ra đi đầu không ngoảnh lại
Sau lưng thềm nắng lá rơi đầy”*

Bốn câu thơ viết về mùa thu Hà Nội trong niềm hoài niệm của nhà thơ là những câu thơ hay nhất, đẹp nhất về đất nước. Nhưng từ bốn câu thơ đẹp nhất ấy, Nguyễn Đình Thi đã khéo léo khắc họa lên một hình tượng đất nước trong đau thương, cảm hờn.

Nguyễn Đình Thi đã viết thật xúc động, đầy ấn tượng về hình ảnh đất nước bị giặc giày xéo trong chiến tranh:

*“Ôi những cánh đồng quê chảy máu
Dây thép gai đâm nát trời chiều”*

Đây là những câu thơ rất giàu giá trị tạo hình, gây được ấn tượng đặc sắc bằng những hình ảnh đập mạnh vào giác quan người đọc. Những hình ảnh này được xây dựng bằng thủ pháp ngược sáng của điện ảnh và nhiếp ảnh, làm nổi bật những tương phản gay gắt: trong ánh chiều tà, những hàng dây

thép gai của giặc tua tủa như đâm nát cả bầu trời, bóng chiều hắt xuống làm cho cánh đồng vùng vành đai trắng đỏ rực lên như đang chảy máu. Đối lập với những hình ảnh thanh bình ở đầu bài thơ, hình ảnh “những cánh đồng quê chảy máu – dây thép gai đâm nát trời chiều” tượng trưng cho niềm đau thương, uất hận của đất nước trong chiến tranh.

Trên cái nền của cảnh đất nước đau thương, Nguyễn Đình Thi đã làm nổi bật lên tâm trạng của người chiến sĩ:

*“Những đêm dài hành quân nung nấu
Bỗng bồn chồn nhớ mắt người yêu”*

Chiến tranh là nguyên nhân gây ra tất cả, những mất mát về vật chất và tinh thần. Nhà thơ đã cảm nhận sâu sắc những rung động tinh tế trong tâm hồn người ra trận. Chữ “dài” đi với chữ “nung nấu” cùng với chữ “bồn chồn” đã diễn tả rất đạt mối quan hệ giữa tình cảm thương trực và đột xuất, thể hiện thật thỏa đáng và sâu sắc sự hài hòa giữa cái riêng và cái chung, giữa tình yêu đôi lứa và tình yêu đất nước.

Bằng sự trải nghiệm của mình, Nguyễn Đình Thi đã đi đến những khái quát cao độ của những gian khổ, những mất mát hi sinh to lớn của đất nước trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp:

*“Ngày nắng đốt theo đêm mưa dội
Mỗi bước đường mỗi bước hi sinh”*

Và những đau thương ấy còn được thể hiện qua tội ác của giặc. Những tội ác mà “trời không dung, đất không tha”.

*“Bát cơm chan đầy nước mắt
Bay còn giăng khỏi miệng ta”*

Thế nhưng vượt qua đau thương, gian khổ, hi sinh, đất nước chúng ta vụt chói lòa trong chiến thắng của cuộc chiến tranh yêu nước và vì thế lòng tự hào, niềm tin về tương lai của đất nước ở bài thơ càng bừng sáng. Bài thơ khép lại bằng hình ảnh khái quát, tượng trưng cho đất nước từ máu lửa của chiến tranh, từ trong đau thương căm phẫn đứng dậy hào hùng:

*“Súng nổ rung trời giận dữ
Người lên như nước vỡ bờ
Nước Việt Nam từ máu lửa
Rũ bùn đứng dậy sáng lòa”*

Với bốn dòng thơ duy nhất trong bài thơ tác giả sử dụng thể thơ sáu chữ, cách ngắt nhịp dồn dập, đều đặn tạo nên một âm hưởng hùng tráng. Nhà thơ đã tạo nên bức tượng đài của đất nước sừng sững hiện lên chói ngời trên cái nền máu, lửa, bùn lầy, trong một không gian dồn dập âm vang tiếng súng nổ rung trời. Bằng hàng loạt những từ ngữ “nung nấu, bồn chồn, rung trời, người lên như nước vỡ bờ, rũ bùn, đứng dậy, sáng lòa” đã tạo nên một luồng

sinh khí rùng rùng chuyển động trong chiều sâu của thi từ, mỗi lúc một thêm mãnh liệt, cuộn cuộn, sôi trào. Đó là sức mạnh quật khởi, cái hào khí ngút trời của đất nước.

“*Đất nước*” là bài thơ hay nhất của đời thơ Nguyễn Đình Thi. Bài thơ này cũng rất tiêu biểu cho cái nhìn nghệ thuật của ông về đất nước. Ông là nhà thơ của đất nước đau thương, đất nước soi bóng vào tâm hồn ông, chỉ bộc lộ rõ nhất vẻ đẹp trong khổ đau, trong gian nan, vất vả, nhọc nhằn.